

ЕСЕ ЯК ПРИЙОМ РОЗВИТКУ ТЕКСТОТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Климова Катерина Яківна

Інтеграція у світовий освітній простір, поява інноваційних засобів масової комунікації, динамічний розвиток суспільних відносин, науки, культури, зміни в економічному житті зумовили підвищення вимог до якості та змісту вищої освіти в Україні. В умовах суспільно-політичних проблем, економічних криз, екологічних катаклізмів та інформаційного потоку, що впливає на свідомість молодого покоління, особливої актуальності набуває формування мовної особистості фахівця як успішного комунікатора, конкурентоспроможного на ринку праці. Імідж працівника суттєво залежить від рівня його комунікативної компетентності, зокрема текстотворчої.

Проблема формування та розвитку текстотворчої компетентності не є новою у лінгводидактиці: різні аспекти текстотворчої діяльності учнів та студентів представлено в дослідженнях В. Бадер, З. Бакум, М. Вашуленка, Н. Голуб, О. Горошкіної, Н. Грони, Т. Грубої, І. Дроздової, С. Карамана, О. Копусь, Л. Кратасюк, О. Кучерук, Л. Мамчур, Л. Мацько, В. Мельничайка, С. Омельчука, М. Пентилюк, А. Попович, Т. Симоненко, Л. Струганець, Л. Шевчук, Г. Шелехової та ін.

Уміння створювати текст, підпорядкований комунікативній меті (поінформувати, вплинути на розум і душу, переконати у правильності / хибності певної думки, поділитися враженнями та почуттями), є неодмінною ознакою розвиненої мовної особистості. Процес розвитку зв'язного мовлення (і відповідно мислення) носія — тривалий і безперервний, а головне — його результати спостерігаються в усіх сферах суспільного спілкування: інтимно-сімейній, анонімній, службовій, неформальній.

Про відповідальність за якість мовної освіти, покладену на вчителя-словесника та викладача української мови, йдеться у працях провідних вітчизняних мовознавців та лінгводидактів, до яких по праву належить професор Володимир Ярославович Мельничайко. Актуальною є настанова вченого: «До справді творчої участі у пізнавальному процесі людина повинна йти поволі, поступово, але неухильно — починаючи від відповіді на поставлене запитання одним чи кількома реченнями. Ніколи не можна допустити того, щоб тематика мовленнєвої комунікації виходила за межі осмислених власних вражень, спостережень, власної діяльності. Інакше одержимо зубріння, натаскування, на які часто штовхає учня надмірне захоплення репетиторством і тестуванням. Не набувши у школі достатніх знань і умінь, студент, що з муками тяжкими набрав 124 бали з 200 можливих (а це всього лиш оцінка Е (посередньо), а за чотирибальною системою 3-), виявляється безпорадним перед вимогами вищого навчального закладу і шукає порятунку у шпаргалках, ксероксі й інтернеті, що аж ніяк не збігається із завданням підготовки висококваліфікованого фахівця в обраній сфері діяльності» [7, с. 10].

Отже, на нашу думку, навчання української мови у ЗВО доцільно розпочинати з педагогічної діагностики. І. Кочан, і Н. Захлюпана дають такелінгводидактичне

тлумачення: «Діагностика в навчанні мови — науково зумовлене з'ясування причин тих чи інших недоліків, помилок у знаннях, ... щоб усунути обставини, які їх спричиняли» [4, с. 97].

Діагностика якостей мовлення першокурсників спрямована на вдосконалення навчального процесу і виявлення прогалин у навчанні; вона підказує методистові подальші кроки, регулює його професійну діяльність. Результати діагностування 252 студентів I курсу Поліського національного університету, які у 2020/2021 н. р. навчаються за спеціальностями: 202 «Захист і карантин рослин», 126 «Інформаційні системи та технології», 122 «Комп'ютерні науки», 075 «Маркетинг», 073 «Менеджмент», 292 «Міжнародні економічні відносини», 071 «Облік і оподаткування», 081 «Право», 242 «Туризм», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 281 «Публічне управління та адміністрування», засвідчили, що майже 30 % здобувачів вищої освіти продемонстрували у своїх усних та письмових висловлюваннях середній і 8 % — низький рівні сформованості таких комунікативних ознак мовлення, як багатство, правильність, чистота, логічність та виразність.

Особливу увагу привернули лексичні помилки, спричинені нерозрізненням явищ омонімії та багатозначності, обмеженим обсягом активного словника, незнанням семантики багатьох іншомовних слів. Під час комунікації переважали кальки з російської мови (особливо під час перекладу фахових текстів українською). Маючи загальне уявлення про засоби художньої виразності тексту, деякі студенти, однак, відчували труднощі у доборі епітетів до запропонованих слів. Знання українських фразеологізмів обмежувалося п'ятьма-десятьма.

Суб'єктивними та об'єктивними причинами, що призвели до таких результатів, на нашу думку, варто назвати відсутність належної роботи з боку шкільних учителів, брак мовленнєвих авторитетів у повсякденному спілкуванні (йдеться про вплив мовного оточення), слабкий інтерес до читання, низький рівень комунікативної мотивації — замкненість у «своєму» (нерідко віртуальному) світі, аморфне ставлення до життя або ж суто прагматичне, позбавлене естетики слова спілкування. Зрозуміло, що текстотворча діяльність таких студентів зводиться до пошуку в інтернеті чужих висловлювань, які (нерідко в незміненому вигляді) привласнюються — отже, порушується академічна доброчесність.

Окрім того, дистанційна форма освіти унеможливила використання багатьох форм контролю знань, умінь і навичок, традиційних у навчанні безпосередньо в аудиторії. Без сумніву, виконання тестових завдань з української мови у режимі реального часу за допомогою платформи Moodle сприяє об'єктивності оцінювання та стимулює студентів до навчання і самонавчання, однак проблеми розвитку в них текстотворчої компетентності не вирішує.

Пошук ефективних методів, прийомів і засобів формування мовної особистості майбутнього фахівця є процесом, що потребує від викладача української мови ґрунтовної лінгвістичної, лінгводидактичної, педагогічної та психолого-педагогічної підготовки. Визначивши есе як ефективний прийом розвитку текстотворчої компетентності здобувачів вищої освіти, з'ясуємо далі значення декількох ключових термінів.

Під методом навчання у вищій школі розуміємо педагогічну категорію як систему дидактичних прийомів, способів продуктивної співдіяльності викладача і сту-

дентів, спрямованої на формування компетентної, інтелектуально розвиненої, креативної особистості фахівця. Добір прийомів, що складають метод, залежить від форми навчального заняття, змісту мовного матеріалу і мети, якої прагнуть досягти викладач і студент у процесі навчальної співдіяльності.

«Оскільки базовим складником комунікації є текст, особливої ваги набуває текстотворча діяльність. Уміння створювати тексти (усні і письмові) є показником сформованості мовної культури особистості, її лінгвокреативності» [1, с. 140]. Текстотворча компетентність — це «комплекс знань про текст як форму комунікації, а також набір знань, умінь і навичок особистості, на які вона спирається, щоб здійснювати текстотворчу діяльність» [1, с. 143].

Текстотворча компетентність як складник комунікативної компетентності формується під час професійної українськомовної підготовки здобувачів вищої освіти та є умовою їх подальшої успішної фахової комунікації. Імпонує виокремлення аспектів текстотворчої компетентності, запропоноване Н. Перхайло: особистісно-мотиваційний, когнітивний, рефлексивно-оцінний, діяльнісний [8, с. 97]. Робота з текстом, на думку А. Попович, сприяє формуванню таких компетентностей, як «текстологічна або текстознавча — оволодіння теоретичними знаннями про текст як одиницю мови; текстова — уміння сприймати, аналізувати, редагувати, трансформувати текст; текстотвірна — безпосереднє здійснення мовленнєвої діяльності студентів» [9, с. 85].

Отже, студенти повинні виявляти готовність до текстотворчої діяльності; володіти комплексом знань про структуру тексту як мовної одиниці, про типологію текстів, риторичні та стилістичні вимоги до них; уміти реалізувати свій комунікативний задум з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей адресата, умов, а також ситуації спілкування. Етапами текстотворчої діяльності, за Л. Кратасюк, є передтекстовий (сприймання, розуміння та інтерпретація висловлювання), власне текстовий (застосування мовних засобів відповідно до комунікативної мети) і післятекстовий (удосконалення висловлювання) [5, с. 8].

Поняття «есе» розглядають у двох значеннях; як жанр художньо-публіцистичної літератури та як вид письмової самостійної роботи школярів / студентів. Стисло зупинимося на кожному зі значень.

Досліджуючи методологічні аспекти есе як літературного жанру, О. Гук наводить декілька визначень: есе — засіб порятунку конкретних людських почуттів і вражень із-під уламків зруйнованої системи, засіб почути крізь потужні урагани історії поодинокий людський голос (В. Беньямін); есе — художній жанр, який відображає процес зародження думки, котра поки що не розвинулася в логічно завершене ціле (Т. Адорно) [2, с. 36].

Розвиток суспільних відносин, інформаційно-естетичних потреб, а також комунікаційних технологій розширив функціональні можливості есе: від самовираження автора (М. Монтень, XVI ст.), виховання (представники Просвітництва, XVIII ст.) до засобу пізнання дійсності, формування естетичних смаків, а також переконання читача та формування суспільної думки (XX–XXI ст.).

Із-поміж ознак сучасного есе педагога, мовознавці та літературознавці виокремлюють такі: актуальність, свобода форми та змісту: наявність кількох тем в одному тексті, різноманітність композиційної побудови (лінійної — поступове розго-

ртання думки; циклічної — аргументація однієї тези; фрагментарної — стисло висловлені думки та відчуття); природність (спонтанність) критичних, підкреслено неупереджених міркувань автора, спрямованість на адресата (О. Дияк, А. Дмитровський, Ю. Лямзіна, Л. Садикова, Ю. Торговець, та ін.). Не викликає сумнівів думка Ю. Торговець, що сьогодні провідне завдання жанру художньо-публіцистичного есе «полягає не лише в самовираженні автора чи вихованні, а й у тому, щоб, впливаючи на емоції та інтелект адресата, активізувати його думки і почуття, заповнити, переконати в істинності індивідуально-авторської, нерідко парадоксальної думки про предмет зображення» [10, с. 30]. Становлення есе як жанру пов'язане з іменами Т. Шевченка, Л. Українки, М. Рильського, Ю. Смолича, О. Гончара, П. Загребельного. Українська сучасна есеїстика представлена художніми та публіцистичними текстами О. Забужко, Ю. Андруховича, В. Яворівського, Я. Поліщука, Т. Терен, В. Махна та багатьох інших авторів.

Педагоги трактують поняття есе як твір-міркування невеликого обсягу, у якому автором викладено власні міркування з приводу почутого, прочитаного, переглянутого. Із-поміж методичних прийомів формування текстотворчої компетентності майбутніх фахівців навчальне есе є чи не найбільш потужним. О. Дияк, розглядаючи есе у структурі мовного портфолію здобувача вищої освіти, зазначає: «Нині особливої уваги потребує самостійне творче мислення студентів, яке є основою комунікативної компетенції фахівця. Чітко й грамотно формулювати власні думки, структурувати інформацію, установлювати причиново-наслідкові зв'язки, відточувати стиль мовлення допоможе есе [3, с. 57].

Останнім часом конкурси студентських есе набули популярності. Тематично вони зорієнтовані на актуальні суспільно-політичні, економічні, екологічні проблеми, а також на майбутню фахову діяльність. У конкурсах бере участь соціально активна творча молодь, яка бачить своє місце в розвитку України як європейської національно самобутньої держави із розвиненою промисловістю, сільським господарством, наукою і культурою, демократичним устроєм, високим рівнем життя громадян. Наприклад, з нагоди святкування програми Erasmus+ 2020 у Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького здобувачі вищої освіти писали есе на тему: «Участь у програмі Erasmus+: моє вікно в Європу». До ювілею Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» було оголошено конкурс студентських есе англійською мовою про політехніку. Цього року Регіональний центр із надання безоплатної вторинної правової допомоги у Сумській області з нагоди відзначення 8 жовтня професійного свята Дня юриста оголосив конкурс на краще студентське есе «Мій вибір — професія юриста і захист прав громадян». У рамках заходів, присвячених пам'яті вченого-економіста С. І. Юрія, кафедра фінансів ім. С. І. Юрія ТНЕУ проводила у 2017 р. конкурс студентських наукових есе на тему: «Роздуми майбутнього фінансиста». Конкурс студентських есе на тему: «Якою має бути земельна реформа в Україні» у червні 2020 р. був організований проєктом АПД Україна / APD Ukraine та Асоціацією «Земельна спілка України» і запрошував до участі майбутніх фахівців аграрних спеціальностей. Всеукраїнський конкурс есе «Українське волонтерство — унікальне явище сьогодні» проведено й Українським координаційним центром із підвищення правової освіти населення. Київський національний торговельно-

економічний університет та ГО «Українська асоціація зовнішньої політики» запросили молодь, яка цікавиться питаннями міжнародної політики, до участі в IV Всеукраїнському конкурсі студентських науково-популярних есе на тему: «Трансформація сучасної світосистеми», який проходить цього року дистанційно. На базі Поліського національного університету (колишній Житомирський національний агро-екологічний університет) традиційно проходить правовий турнір на кубок Головного територіального управління юстиції у Житомирській області серед студентських команд закладів вищої освіти Житомирщини, які здійснюють підготовку юристів. Із-поміж завдань належне місце посідає есе. Наприклад, темою твору-роздуму 2018 р. було запропоновано таку: «Юрист у сучасному світі: моя власна думка». Усі наведені вище приклади засвідчують позитивні результати мовного навчання майбутніх фахівців різних спеціальностей та галузей знань, спрямованого на формування текстотворчої компетентності.

Без сумніву, твори, представлені на таких конкурсах, засвідчують належний рівень мовної підготовки у закладах вищої освіти, однак потреба навчити кожного студента комунікативно вправно використовувати ресурси рідної мови є нагальною. Шляхи розв'язання цієї проблеми підказує викладачеві його професійний досвід.

Написання навчального есе потребує попередньої підготовчої роботи, якої ані викладачеві, ані студентам не уникнути: так, ми можемо на першому ж занятті запропонувати здобувачам написати твір-роздум на певну тему, але, як результат, отримаємо лише 2–3 гарних твори на групу. Решта текстів становитиме собою набір речень із численними мовними помилками, мовленнєвими недоліками та скопійованими з мережі цитатами без посилань.

Для початку просимо підготувати художню розповідь, скориставшись однією з груп опорних слів, наведених нижче.

Опорні слова до художньої розповіді:

- Майстерність, запашний, запрошувати, збіжжя, змалювати.
- Адреса, вітання, присяга, славний, сумлінно.
- Реставрація, захищати, громадянин, собор, життя.
- Педагог, толерантність, народний, менталітет, культура.
- Пращури, генеалогія, українознавчий, аспект, вивчення.
- Молодіжний, асоціація, міжнародний, комп'ютерний, мережа.
- Миготіти, небосхил, мальовничий, рілля, джерельце.
- Етикет, мовлення, шанобливість, коректний, колеги.

Студенти з'ясовують значення невідомих їм слів, пов'язують їх між собою, складають із ними окремі речення, об'єднані спільною темою, структурують отриманий текст-розповідь і озвучують перед аудиторією. Доречно навести думку В. Мельничайка щодо збагачення активного словника: «Для успішного спілкування необхідно, щоб кожен з учасників добре усвідомлював значення всіх ужитих або сприйнятих ним слів, адже без цього не може бути комунікативного контакту, а отже, й взаєморозуміння» [6, с. 121].

Готуючи студентів до написання есе, пропонуємо їм публічно озвучити своє розуміння змісту висловлювань:

• Коли ми щасливі, ми завжди добрі. Але коли ми добрі, ми не завжди щасливі (Оскар Уайльд).

• Повага — це те, як тиставишся до всіх, а не тільки до тих, кого намагаєшся вразити (Річард Бренсон).

• Любити — це неозначаєдивитися один на одного, любити — це означає разом дивитися в одному напрямку (Антуан де Сент-Екзюпері).

• Справжня щедрість полягає в тому, щоб не помічати невдячності (Коко Шанель).

• Правдивий мир — це праця задля того, щоб кожен мав рішення проблем і задоволення потреб на своїй землі, батьківщині, у родині, суспільстві (папа Франциск).

• Що більший самолюб і фарисей, то більше прагне шани від людей. Він так її приймає обережно і крадькома, як чайові — лакей (Д. Павличко).

Після роботи з авторськими висловлюваннями доречно перейти до роботи з авторським текстом. Цілком погоджуємося з А. Попович, яка вважає, що «критеріями добору текстів мають бути інформативність, доцільність, правильність використання мовних засобів, наявність художньо-виразових засобів мови, виховна спрямованість» [9, с. 82]. Уважне прочитання текстів-зразків спонукає студентів до спостереження за художнім стилем письменника, риторичною майстерністю промовця, чие слово є виразним та впливовим. Дійсно, однією з ознак культури мовлення є вживання «єдино правильних слів у єдино правильному місці» [6, с. 121].

Отже, формулюємо студентам завдання:

Прочитайте уважно зразки промов. Визначте тему кожної з них та поясніть, чому оратори успішно досягли комунікативної мети? Напишіть есе на тему: «Ця людина вражає», обравши за приклад одного з чотирьох промовців.

• Уривок із промови І. Франка з нагоди святкування 25-річного ювілею його наукової та літературної діяльності 30 жовтня 1898 р. у Львові.

• Уривок із лекції Л. Костенко у Києво-Могилянській академії «Гуманітарна аура нації або дефект головного дзеркала» 1 вересня 1999 р.

• Уривок із промови глави УГКЦ Любомира Гузара у Верховній Раді України з нагоди 100-річчя Української революції (березень 2017 року).

• Уривок із промови С. Джобса перед випускниками Стенфордського університету (2005 р.).

Твори, написані під враженням прочитаних текстів, презентуються на занятті. При цьому студентам дозволяється знаходити інформацію про авторів в інтернеті. Важливо так сформулювати завдання, щоб здобувачі навчилися коректно користуватися інформаційними джерелами під час формулювання власної думки.

Після виконання завдань підготовчого характеру переходимо до написання есе на певну тему. Текстотворча діяльність студентів, продуктом якої є есе, передбачає кілька етапів: 1) підготовчий (продумування теми, формулювання основної думки, яка відображає особисте ставлення до проблеми, вибір прикладів, аргументів на її доказ; окреслення структури твору); 2) основний (власне написання тексту есе, вибір оптимальних виражальних мовних засобів, формулювання висновків; перечи-

тування, редагування тексту та його презентація); 3) підсумковий (аналіз та самооаналіз есе).

Пропонуючи першокурсникам написати есе, ставимо перед ними вимоги до його обсягу (до 3 сторінок формату А4) і технічного оформлення (шрифт Times New Roman, кегель 14 pt з інтервалом 1,5 між рядками, відступи від країв аркуша по 2 см зліва та згори і по 1,5 см знизу та справа). Текст може містити цитати — посилання на автора оформлюються за правилами правопису. В умовах дистанційного навчання викладачеві простіше візуально перевіряти друковані твори, у тому числі з'ясувати їх унікальність.

Наведемо приклади тем для есе, які викликали особливу зацікавленість у майбутніх фахівців:

- Лист моему юному нащадкові у ХХІІ столітті.
- Плагіат, або вкрадені думки.
- Наука є насамперед відображенням дійсності (Ф. Бекон).
- Я так люблю здоровий сміх, веселий сміх, що гріє всіх! (П. Глазовий).
- Коли хочеш бути щасливим — будь ним (К. Прутков).
- Людино, допоможи собі сама (Л. Бетховен).
- Віртуальна реальність, або «відірвись від комп'ютера».
- Людська душа і друг, безумовно, цінніші за все інше (Г. Сковорода).
- Посієш вчинок, виросте звичка (Прислів'я).

Есе з першої теми написані на занятті з української мови за професійним спрямуванням, присвяченому стилям української мови, у тому числі епістолярно-му. Прочитуємо декілька уривків:

«Із кожним роком усе більше усвідомлюю, як плине час. Пишу цього листа в майбутнє з надією, що все у світі добре. Чесно, хочеться вірити, що нарешті настав мир в Україні, світ більше не сколихають новини про віруси, наша планета не гине від людських рук, а всі живуть щасливо! Цікаво, як вам живеться у майбутньому? Ужє, мабуть, у кожному містечку з'явилися андроїди? Хто вони: друзі чи вороги? Щиро вірю, що в кожному серці палає вогник добра, що нові покоління навчилися на наших помилках» (Шарова Г.).

«Ну привіт, мій юний нащадку! Так, юний, бо якби ти знав про все, що відбувалося в наш час, ти б одразу подорослішав... ХХІ сторіччя — панує ненависть та злоба, відчай та страх. Я буду голосом історії, саме тієї історії. Можливо, цей лист закопаний під великим шаром землі, якою намагалися прикрити весь сором твої предки, однак слова не будуть мовчати — вони вирвуться з-під землі. У мій час люди перестали поважати одне одного, перестали любити, стали жадібними, злими та корисливими, вони почали скиглити. Це загадка для тебе, спробуй відгадати, чому так було? Можє, ми забули, як українці відвойовували собі свободу слова кровопролитними революціями, а навіщо? Щоб зараз люди тільки скиглили і говорили, що все не так? Можє, ми забули, як батьки стояли плече до плеча, обороняючи свій дім? Точно, ми забули про це, бо зараз усі сваряться через причину і без... Так, ми забули... Любий мій нащадку, сподіваюся, що ви перебороли цей жах і ти читаєш цього листа з чистою душею... Знай: скільки б у тебе не було зла у зброї, все одно вона відрекошетить. Будь собою, будь порядним і ввічливим, будь

смільким і стриманим, знай, що добро завжди переможе. Бувай, мій юний нащадку. Твій голос історії» (Артемчук Б.). Зазначимо, що з 34 есе всі були оригінальними.

17 листопада 2020 р. у Поліському національному університеті розпочався XXI Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика (на базі кафедри іноземних мов). Перший етап конкурсу, з огляду на карантинні заходи, було проведено у дистанційному форматі. Цього року завдання виконувалися онлайн: конкурсантам було запропоновано тест з української мови, а також тему для есе: «Юність — це хвиля, що здіймається: позаду вітер, попереду скелі» (В. Вордсворт). Цікаво, що для увиразнення сприйняття теми використали малюнок житомирської художниці О. Дунєвої. Наведемо приклад одного з творів-переможців:

«Весняні дні у житті — це та сама юність для кожного, осяйний період людського буття, час розквіту сил, коли хочеться ламати скелі і бігти назустріч вітрові. Юність — це перший несміливий поцілунок і перший біль від зради. Саме в юності будуєш плани на майбутнє: яку побудуєш родину, яку здобудеш освіту, куди підеш працювати. Прикро, коли плани не реалізуються. Але ніколи не можна впадати у відчай! Якщо скеля занадто висока для тебе, зупинись, перепочинь трішки і поміркую, як її обійти. Добре, коли є рідні і друзі, які допоможуть тобі подолати труднощі. Кажуть, що юність швидко минає, але я гадаю, що вона триває довго у того, хто юний душею» (Бобко С.).

Ефективною формою індивідуально-самостійної навчальної роботи з української мови є ведення зошитів «недільних есе на одну сторінку» під назвою «Цікава подія тижня», що складаються у неділю і за бажанням студентів зачитуються на занятті з української мови на початку тижня. «Недільні есе» сприяють систематичному мовному самовдосконаленню майбутніх фахівців.

Підсумовуючи, зазначимо, що текстотворча компетентність формується впродовж життя: як будь-яка особистісна якість, вона передбачає сукупність відповідних знань, умінь і навичок, помножених на комунікативний досвід.

Список використаних джерел

1. Грона Н. Формування текстотворчої компетентності майбутніх учителів початкових класів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2018. Вип. 21. Т. 1. С. 139–143.
2. Гук О. В. Становлення ідентичності жанру есе: методологічний аспект. *Молодий вчений*. 2018. № 9.1 (61.1). С. 35–39.
3. Дияк О. В. Есе як складова мовного портфоліо фахівця. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство)*. 2013. Вип. 5. С. 55–61.
4. Кочан І. М., Захлюпана Н. М. Словник-довідник із методики викладання української мови. 2-ге вид., випр. і доп. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. 306 с.
5. Кратасюк Л. М. Інтерактивні методи в навчання учнів 5–6 класів створювати тексти різних типів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2011. 24 с.
6. Мельничайко В. Я. Образотворчий потенціал лексику в поетичному тексті. *Лінгвістичні дослідження : збірник наукових праць ХПУ ім. Г. С. Сковороди*. 2017. Вип. 46. С. 119–129.
7. Мельничайко В. Я. Шляхи підвищення ефективності навчання рідної мови. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка*. 2012. № 1. С. 3–10.

8. Перхайло Н. Текстотворча компетентність як складова цільової домінанти профільного навчання української мови. *Теоретична і дидактична філологія*. 2013. Вип. 14. С. 90–100. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tidf_2013_14_12
9. Попович А. Формування професійної загальнотекстової компетентності студентів на заняттях зі стилістики української мови. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія : Педагогічні науки*. Луцьк, 2017. Вип. № 1 (350). С. 91–96.
10. Торговець Ю. Текст-типологічна специфіка есе: історична ретроспектива. *Філологічні студії : збірник наукових праць*. Київський університет ім. Б. Грінченка. 2016. Вип. 6. С. 29–33.